

Čís. 2624.

I pranýřování skutečného nešvaru může se díti z osobní msty (§§y 488, 491 tr. zák.), stalo-li se pro předchozí rozmišky jediné proto, že se dotčný v určité věci nepodrobil přání útočícího a za tím účelem, by dotčenému v době nanejvýš nepohodlné (bezprostředně před volbami) byly způsobeny nepřijemnosti.

Výklad pojmu »neseriosní pisatel, zneužívající důvěry redakce« a slova »dobrodruh«.

Tisková novela (zákon ze dne 30. května 1924, čís. 124 sb. z. a n.).

Beztrestnosti ve smyslu §u 4 zákona není účasten pachatel, který, zneužívaje práva kritiky, pod záminkou, chrániti veřejný zájem, podkopává čest osoby jemu nepohodlné způsobem, jenž nemá nic společného s ochranou veřejných zájmů.

Nepoužití přísnějšího trestu podle §u 11 odst. druhý zákona jest napadati zmateční stížností (§ 281 čís. 11 tr. ř.), nikoliv odvoláním.

(Rozh. ze dne 21. ledna 1927, Zm II 292/26.)

Nejvyšší soud jako soud zrušovací zavrhl po ústním líčení zmateční stížnost soukromého obžalobce do rozsudku krajského soudu ve Znojmě ze dne 6. května 1926, pokud jím byl obžalovaný podle §u 259 čís. 3 tr. ř. sprostěn ze soukromé obžaloby pro přečin urážky na cti podle §u 488 tr. zák.; i zmateční stížnost obžalovaného do téhož rozsudku, pokud jím byl stěžovatel uznán vinným přečinem urážky na cti podle §§ů 488 a 491 tr. zák.

D ů v o d y:

I. Zmateční stížnosti soukromého obžalobce, dovolávající se číselně důvodu zmatečnosti §u 281 čís. 9 a) tr. ř., nelze přiznati úspěchu. Soukromou obžalobou byla mimo jiné pozastavena i věta článku »Volební dozvuky«, v níž se soukromý obžalobce nazývá »neseriosním pisatelem, jenž zneužil důvěry redakce («Z. V.») k osobní mstě«. Tuto větu nalézací soud rozdělil na dvě části, ve slovech o »neseriosním pisateli, jenž zneužil důvěry redakce«, spatřuje skutkovou podstatu přečinu proti bezpečnosti cti podle §u 488 tr. zák. a vynesl výrok odsuzující, kdežto ohledně druhé části, totiž slov »k osobní mstě« obžalovaného osvobodil. Navazujíc na tento výklad pozastavené věty namítá zmateční stížnost, že, nebyl-li proveden důkaz pravdy ohledně obvinění, že soukromý obžalobce zneužil důvěry redakce, padá i pohnutka onoho domnělého zneužití: »za účelem provedení msty«. Sprošťující výrok opírá soud o úvahu, že soukromý obžalobce chtěl svou stranou býti kandidován do obecního zastupitelstva a že teprve tehdy, když viděl, že jeho úsilí je bezvýsledné, uveřejnil těsně před volbami v časopisu »Z. V.« článek oné straně velmi nepřijemný »Jak hospodařili...«, který musel stranu zasáhnouti tím citelněji, že pro krátkou dobu nebylo jí možno, by proti obsahu zaujala stanovisko. Výrok ten napadá zmateční

stížnost, tvrdíc, že vůbec nemělo a nemohlo býti soudem zkoumáno, jaká byla pohnutka soukromého obžalobce k sepsání a uveřejnění článku »Jak hospodařili...«, ježto jest to věci rázu vnitřního a soukromého, a že vlastně tu záleží jedině na tom, zda se redakce stala obětí nereseriosního pisatele — soukromého obžalobce — a zda zneužil její důvěry; není-li vůbec prokázáno, že zneužil důvěry redakce, nemůže býti ani řeči o tom, že jí zneužil k osobní mstě. O bezpodstatnosti těchto výtek nemůže býti pochybnosti. Stížnost se tu pouze pokouší o to, by umělým a z části přímo nesrozumitelným výkladem smyslu rozhodné věty dospěla k závěrům odchylným od zjištění rozsudkových. Že pohnutka, jež byla příčinou jednání, může býti soudem zkoumána, ba, jde-li o výtku, že někdo se dal pohnouti k jednání z osobní msty, m u s í býti vyšetřena, je na bíledni. Rozhodnými pro toto zkoumání jsou vnější skutky dotyčné osoby, místní a časové okolnosti a osobní vztahy, za nichž k závadnému činu došlo, a na pokladě těchto skutečností usuzuje pak soud na vnitřní dění, na pohnutky jednání. Byl-li v souzeném případě obžalovaný uznán vinným, že krivě vinil soukromého obžalobce z nepočetného činu, tvrdě o něm, že je »neseriosním pisatelem, jenž zneužil důvěry redakce«, není tím ještě vyloučeno, že přes to, předav redakci závadný článek, jednal i z osobní msty. Vždyť otázka zneužití důvěry týká se pouze správnosti obsahu článku a v tom směru bylo zjištěno, že obžalovaným důkaz pravdy podán nebyl, a byl proto též vydán odsuzující výrok ve příčině tohoto obvinění. Přes to však může logicky obstáti sprostující výrok ve příčině výtky, že jednal »k osobní mstě«, neboť i uveřejnění správných, pravdivých a třebaš jinému nepohodlných, ho snižujících skutečností může se díti z osobní msty, stalo-li se tak bez zvláštních příčin, v nečas a pod., jak tomu bylo i v souzeném případě, v němž článek »Jak hospodařili...« obsahuje pro stranu velmi nepříjemné, její vážnosti ubližující skutečnosti, čehož nepopírá ani zmateční stížnost, a v němž tyto — byť i správné — skutečnosti byly uveřejněny v době straně nanejvýš nepohodlné, krátce před volbami, kdy obrana již nebyla možnou. Zajisté lze pranýřovati nešvar, třebaš vytýkaná pravda byla dotčenému sebe nepříjemnější, avšak, stalo-li se tak pro předchozí rozmíšky jedině proto, že se dotčený v určité předchozí věci nepodrobil přání útočícího, a jedině za tím účelem, by dotčenému v době nanejvýš nepohodlné byly způsobeny nepříjemnosti, jest zajisté přípustným závěr, že pohnutkou onoho pranýřování jest osobní msta. Tvrdí-li stížnost, že se soud neměl zabývat ani pohnutkou, ze které byl článek sepsán, ani pohnutkou, proč byl ve »Z. V.« uveřejněn, poněvadž žaloba nečiní obžalovaného zodpovědným za to, že a jakou pohnutku přikládal žalobci k sepsání článku, stačí poukázati k tomu, že podle prohlášení právního zástupce soukromého obžalobce a podle doslovu obžalovacího spisu byla i výtku, že soukromý obžalobce zneužil důvěry redakce »k osobní mstě«, výslovně do obžaloby pojata a bylo proto povinností nalézacího soudu, by se i touto výtkou zabýval a i tuto část soukromé obžaloby řádně vyřídil. Pokud stížnost dále namítá, že rukopis článku »Jak hospodařili...« nepochází celým svým obsahem od soukromého obžalobce, poněvadž

celý první a poslední odstavec a první větu druhého odstavce přičinila redakce »Z. V.« sama, což prý rozsudek nerozlišuje, připisuje stěžovateli celý článek, měla by snad tato námitka význam, kdyby soud vyvozoval závěr o mstivém jednání soukromého obžalobce právě z obsahu těchto odstavců, tvořících podle povšechného svého doslovu zcela jasně pouze úvod a doslov redakce. Ježto však rozsudek tak nečiní, naopak, jak z celé jeho souvislosti vysvítá, opírá dotýčný závěr o skutečnost, že soukromý obžalobce pro nastavší roztržky dal v okamžiku nanejvýš nepohodlném redakci k použití materiál stranu zatěžující, nelze ani této výtce přiznati význam, opodstatňující vadnost rozsudku s hlediska Šu 281 čís. 5 tr. ř. Pochybeným jest posléze přednes stížnosti, pokud se v dalších svých vývodech zabývá předehrou, zavdavší příčinu k opravě v Z. V. a k uveřejnění závadného článku, a účasti inženýra Karla M-a na těchto člancích. Vývody těmi netřeba se tu blíže zabývat, neboť článek »Jak hospodařili...« byl uveřejněn soukromým obžalobcem napřed a pak následovala teprve oprava »v zájmu pravdy« a závadný článek »volební dozvuky«. Při této časové posloupnosti rozhodných článků jest na bíledni, že okolnost, zda tyto dva články byly inspirovány inž. M-em, nemůže míti nic společného s otázkou, zda jednal stěžovatel, uveřejniv předchozí článek »Jak hospodařili...« z osobní msty. Mimochodem se ještě podotýká, že se vývody stížnosti co do spoluúčasti inž. M-a z části opírají o obsah spisu, jenž při hlavním přelíčení vůbec nebyl na přetřes přiveden, z části jsou pouhými, stížností samovolně sestrojenými dohady, takže i s tohoto formálního hlediska nebylo lze k tomuto spisy nekrytému přednesu v řízení zrušovacím přihlížeti. Bylo proto zmateční stížnost soukromého obžalobce z části jako nedůvodnou, z části jako po zákonu vůbec neprovedenou zavrhnouti.

II. Je-li takto najisto postavena správnost výroku osvobozujícího, lze přikročiti k vyřízení zmateční stížnosti obžalovaného, jež právě vychází z tohoto osvobozujícího výroku a z něho vyvozuje zmatečnost výroku odsuzujícího. Dovolávajíc se důvodu zmatečnosti Šu 281 čís. 9 a) tr. ř., vytýká rozsudku mylné pojmání dalších o soukromém obžalobci uveřejněných výroků, že totiž je a) nerespektivním pisatelem, jenž zneužil důvěry (redakce); b) nezodpovědným dobrodruhem, a že je c) zjevem politování hodným, klesne-li tak hluboko učitel, který má mládež vychovávat i po stránce mravní. Je-li zjištěno, že soukromý obžalobce jednal »z osobní msty«, je to podle názoru stížnosti největší degradací, jakou si lze myslet, je to nedostatek charakteru a čestnosti a nesrovnává se s tímto zjištěním logicky odsouzení pro ony ostatní urážky. Leč stížnosti nelze dáti za pravdu. Dopouštíť se svými vývody podstatné chyby, že jednak přeceňuje význam urážky, tvořící podstatu osvobozujícího výroku a s druhé strany, porovnávajíc tuto část s urážkami, pro něž byl obžalovaný uznán vinným, zjevně podceňuje a nevystihuje správně povahu a smysl těchto posléze uvedených výroků. Právem zdůrazňuje rozsudek co se týče názvu »neseriosního pisatele, jenž zneužil důvěry redakce«, že by muselo býti prokázáno, že pisatel, ač věděl, že obsah článku neodpovídá pravdě, přece jej psal. Jinými slovy nerespektivním pisatelem, zneužívajícím důvěry redakce, lze nazvati osobu, jež,

nejsouc podle svých vědomostí, zkušeností a pod. povolána, by o určité věci uveřejnila v tisku své názory, přece se tváří tak, jakoby k tomu potřebné schopnosti a zkušenosti měla. Že tato výtká nepřiléhá na soukromého obžalobce, nelze vážně bráti v pochybnost, kdyžť sanoval spotřební družstvo »Bratrství« a znal proto poměry nejlépe. Nelze tedy tvrditi, že informace redakce o poměrech v družstvu pocházely z pramene nespolehlivého, od osoby neinformované, a rovněž nelze tvrditi, že informace ty byly nesprávné, kdyžť rozsudek sám zjišťuje způsobem stížností nepopřeným, že se obžalovanému v této příčině důkaz pravdy nepodařil. Odsuzující výrok odpovídá tedy v tomto směru soudem zjištěnému skutkovému stavu věci i zákonu a neodporuje osvobozující části v příčině jednání ze msty. Neníť logicky vyloučeno, že někdo, kdo podle celého svého působení v určitém oboru, v určité věci má k tomu potřebné vědomosti, uveřejňuje skutečnosti zcela správné, přes to však, nejso tedy ani nereseriosním pisatelem ani nezneužívaje důvěry dotyčné redakce, jedná ze msty, by právě uveřejněním oněch skutečností učinil jinému příkoří. Stížnost nepojímá správně význam výtky »dobrodruh«, stotožňujíc ji s jednáním soukromého obžalobce, pokud z osobní msty dal redakci k použití materiál k článku »Jak hospodařili...«. Slovem »dobrodruh« označuje se osoba, jež je ovládána nezřízenou obrazivostí a touhou po činu, jež bez rozvahy a vědomí konečného cíle pouští se do podnikání zvláště odvážných a nebezpečných, i zajímavých a choulostivých. V obecné mluvě spojuje se s názvem »dobrodruh« představa člověka nespolehlivého, pochybného způsobu života a výdělků. Že by se činnost soukromého obžalobce, jenž neučinil nic, než že se ucházel o kandidaturu do obecního zastupitelstva u vlastní strany, v níž doposud pracoval, a jenž si nepochybně sanováním spotřebního družstva získal zásluhy nikým nepopřené, podobala počínání si dobrodruha«, netroufá si stížnost sama tvrditi. Se skutečností osobní msty, v určitém případě soukromým obžalobcem projevené, nemá však povaha dobrodruha nic společného.

Ve zvýšené míře platí tytéž úvahy i o poslední obzvlášť citelné výtce, že to je »zjev velmi politování hodný, klesne-li tak hluboko učitel, který má mládež vychovávat i po stránce mravní«. Nelze ovšem souhlasiti s názorem nalézacího soudu, že výtkou tou obžalovaný zlehčoval činnost soukromého obžalobce jako učitele. Vždyť se o něm netvrdí, že se ve svém povolání jako učitel dopustil činů, svědčících nepříznivě o jeho mravní úrovni. Avšak o tom nemůže býti pochybnosti, že se obžalovaný dotýká cti soukromého obžalobce citelným způsobem, pokud, zdůrazňuje právě jeho povolání jako učitele, který má mládež vychovávat i po stránce mravní, přičítá mu takový pokles mravní, že nutno jeho působení jako učitele označiti za velmi politování hodný zjev. Že se po této stránce důkaz pravdy nepodařil, dovozuje soud v důvodech rozsudkových obšírně a správně. Stížnost se ani nepokouší toto odůvodnění napadati. Spatřuje-li výtku tu za oprávněnou již proto, že soukromý obžalobce jednal v oné věci z osobní msty, je na omylu, neboť tento o j e d i n ě l ý zjev nečestného jednání nebyl rázu tak pronikavého, by vštípil povaze soukromého obžalobce skvrnu takového skles-

nutí mravního, že se k výchově mládeže po stránce mravní nehodí. Dlužno tedy ve všech těchto směrech vývody zmateční stížnosti označiti jako pochybené. Nelze přisvědčiti stížnosti ani, pokud, opírajíc se o důvod zmatečnosti §u 281 čís. 9 b) tr. ř., vytýká rozsudku mylný výklad zákona co do řešení otázky beztrestnosti s hlediska §u 4 tisk. novely (hájení veřejných zájmů). Rozsudek dovozuje, že se tato úleva zákona omezuje jen na případy, kde podle celého obsahu článku jest nade vši pochybnost zřejmá snaha pachatelova, v mezích slušné, umírněné kritiky přivést na přetřes v tisku okolnosti, jež zákon má na mysli v druhém odstavci §u 4 pod pojmem »veřejných zájmů«, že však na-proti tomu jest vyloučiti z kruhu mírnějšího pojmání podle §u 4 případy, v nichž pachatel, zneužívaje zřejmě volného práva dobře míněné kritiky, pod záminkou, chrániti veřejný zájem, podkopává čest osoby jemu nepohodlné způsobem, jenž sám nemá nic společného s ochranou veřejných zájmů a že tomu právě tak jest v souzeném případě. Uváží-li se, že v případě tom skutečně by bylo bývalo nejučelnější obranou proti článku »Jak hospodařili . . .« věcné vyvrácení tam obsažených útoků, po případě usvědčení pisatele z nepravdy v řízení trestním, a že nelze seznati, jak vlastně mělo býti zájmům strany poslouženo prostým povšechným haněním osobnosti a povahy soukromého obžalobce, nutno i po této stránce vývodům rozsudkovým plně přisvědčiti. I tuto zmateční stížnost bylo zavrhnouti jako neodůvodněnou.

III. Při bezpodstatnosti zmateční stížnosti obžalovaného nutno se vrátiti ještě jednou k vývodům opravného spisu soukromého obžalobce, pokud v části věnované odvolání napadá výrok o trestu v tom směru, že trest měl býti vyměřen podle vyšší trestní sazby §u 11 tisk. nov. tuhým vězením, ježto obžalovaný nastoupil důkaz pravdy, ač znal okolnosti, které vylučovaly pravdivost zprávy. Při zkoumání této výtky, již nutno pojímati jako uplatňování zmatečnosti dotyčného výroku s hlediska čís. 11 §u 281 tr. ř., dlužno vycházeti ze skutkového zjištění rozsudku, že trestní řízení neposkytlo podkladu ve příčině zákonných náležitostí pro použití vyšší trestní sazby. Že by výrok ten byl stížen některou z vad §u 281 tr. ř., obzvláště čís. 5, stížnost nedoličuje. Poukazuje sice k tomu, že slova »mystifikace« a »jednání z osobní msty« byla redaktoru Vladimíru N-ovi při uveřejnění závadného článku vnucena. Ohledně prvního výroku nebyla však vůbec podána soukromá obžaloba na obžalovaného a ve směru druhém byl vynesena srošňující rozsudek. Poukaz k těmto výrazům tedy neobstojí, netvořilyť vůbec podkladu nezdařeného důkazu pravdy. Další vývody, že obžalovaný soukromého obžalobce delší dobu znal a ví, že je bezvadné minulosti, učitelem působícím na škole, a že proto musel věděti, že se mu ohledně výroků, pro něž byl uznán vinným, důkaz pravdy d o z a j i s t a nezdaří, nejsou než povšechným tvrzením pouhého opaku toho, co soud po skutkové stránce v této příčině zjistil. Neopírají se o určité, přesně vymezené a v trestním řízení na přetřes přivedené skutečnosti, poskytující oporu pro závěr, že obžalovaný znal okolnosti, které vylučovaly pravdivost zprávy, a jejichž pomínutím kmetským soudem se stal napadený výrok soudu vadným s hlediska čís. 5 §u 281 tr. ř. Ježto nalézací soud odmítl zákonné předpoklady ve příčině

Šu 11 tisk. nov. způsobem správným a neodporovatelným, nelze spatřovati vadnost rozsudku v tom, že obžalovanému nebyl trest vyměřen podle této vyšší sazby. I v tomto směru bylo zmateční stížnost soukromého obžalobce zamítnouti jako nedůvodnou.

Čís. 2625.

Spoluviny na zločinu (utržení na cti) dopouští se podle Šu 5 tr. zák. nejen ten, kdo zločinné rozhodnutí v přímém pachateli vyvolá, nýbrž i kdo přímého pachatele ve zločinném rozhodnutí jinak se v něm utvořivším utvrzuje (intelektuální pomocník).

Udáním a obviněním ve smyslu Šu 209 tr. zák. jest takové tvrzení skutečností, jímž se určitá osoba stává podezřelou, že spáchala určitý zločin. K tomu není zapotřebí, by se použilo slov obzvláště výstižných, jakýkoliv odchylný výklad vylučujících; stačí, je-li podezření onoho rázu výsledkem nenuceného výkladu slov pachatelem použitých.

U vrchnosti udává nejen, kdo oznamuje jí zločinný skutek, o němž vrchnost ještě nemá vědomosti, nýbrž i kdo sesiluje — byť za pátrání vrchností již zahájeného — předpoklad vrchnosti, že skutek ten se stal, vlastními údaji, zvláště údaji o vlastních postřezích ke skutku se vztahujících.

(Rozh. ze dne 22. ledna 1927, Zm II 369/26.)

Nejvyšší soud jako soud zrušovací zavrhl po ústním líčení zmateční stížnost obžalované do rozsudku krajského soudu v Mor. Ostravě ze dne 16. března 1926, pokud jím byla stěžovatelka uznána vinnou zločinem utržení na cti podle Šu 209 tr. zák., zločinem spoluviny na zločinu utržení na cti podle §§ 5, 209 tr. zák. a zločinem podvodu podle Šu 197, 199 a) tr. zák., mimo jiné z těchto

důvody:

Námítky hmotněprávního rázu lze shledati v tvrzení stížnosti: 1. že spoluobžalovaná K-á přišla k stěžovatelce po hádce s L-ovou s konečným rozhodnutím, že učiní trestní oznámení na L-ovy a že tedy toto rozhodnutí nepřivodila teprve stěžovatelka; 2. že stěžovatelka neřekla vůči četnictvu, že L. sám ukradl věci, které L-ová na dvoře věšela, ba ani, že věci ty jsou kradenými součástkami vojenskými, a že byla povinna, odpovídati četnickému strážmistru, věc vyšetřujícímu, na otázky, které kladl z vlastního popudu. Námítky neobstojí. To, co rozhodovací důvody zjišťují z dotyčné části výpovědi spoluobžalované K-é, že stěžovatelka jí poradila, by učinila na L-a oznámení u četnictva a oznámila, co ví — nevylučuje ovšem, že K-á byla v době, kdy jí stěžovatelka tak radila, beztak rozhodnuta, že oznámení učiní, to tím méně, že rozhodovací důvody reprodukují na jiném místě ze svědecké výpovědi K-é údaj, že učinila ono oznámení, protože žije s manžely L-ovými